

آمریکا در پرونده ایران چه می کند؟

ترجمه: علیرضا علیپور

اندیشکده روابط بین الملل به نقل از دیپلماسی ایرانی: ایران جزء محدود کشورهای جهان است که با شدیدترین تحریم ها روبه رو بوده است. در روز پنج شنبه، ایالات متحده آمریکا گام های جدی برای فشار بیشتر به اقتصاد متکی به نفت ایران اتخاذ کرد. پرزیدنت دونالد ترامپ در سال گذشته، از توافق هسته ای خارج شد که در مواضع مختلف آن را « وحشتناک، فاجعه آمیز، توافق ناقص و خنده دار» توصیف کرده بود. پس از آن دولت آمریکا متعهد شد تا صادرات نفت ایران که در اوایل ماه جاری به یک میلیون بشکه در روز رسیده بود، را به صفر برساند. در این راستا، مقامات آمریکا کشورهای وارد کننده نفت را تهدید کردند در صورت واردات نفت از ایران با مجازات های مالی روبه رو خواهند شد.

چه چیزی رخ داده است؟

با خروج آمریکا از توافق هسته ای با ایران، تحریم هایی که در ازای محدودیت های هسته ای لغو شده بودند؛ بار دیگر علیه ایران تحمیل شدند. اما ایالات متحده آمریکا به مصرف کنندگان نفت ایران شش ماه فرصت داد تا منابع جایگزین را پیدا کنند وگرنه با مجازات های مالی روبه رو خواهند شد. اما پس از انقضای زمان شش ماهه معافیت نفتی؛ چندین کشور از جمله واردکنندگان اصلی مانند چین و برخی از متحدان آمریکا مانند هند و ترکیه برای حفظ صادرات نفت ایران خواهان معافیت موقت بودند. اما این معافیت ها در تاریخ 2 مه به پایان رسید.

مقامات دولتی آمریکا تصریح کردند که کشورهای دیگر باید برای خرید نفت، منابع جایگزینی جز ایران پیدا کنند. در این راستا کشور عربستان سعودی برای پر کردن این خلاء وارد میدان شد. اما اگر این انتظارات با اشتباه همراه باشد؛ دولت های وارد کننده نفت برای یافتن منابع جایگزین با مشکلاتی روبه رو می شوند. این امر می تواند به صورت خودکار اثربخشی تحریم ها را کاهش دهد و آمریکا را در موقعیتی قرار دهد که برخی از متحدان خود را مورد تحریم قرار می دهد.
چرا رخ داده است؟

ایالات متحده آمریکا در قبال ایران کمپین «استراتژی حداکثرسازی فشار» را تعقیب کرده است. مقامات آمریکا هدف از این استراتژی را تغییر رفتار حکومت در حمایت از گروه های نیابتی تروریستی، توسعه فعالیت های موشکی و... می دانند. وزارت امور خارجه آمریکا تصریح کرد که سیاست حداکثرسازی فشار مبتنی بر تغییر رژیم نیست. اگر چه جان بولتون، مشاور امنیت ملی خواهان تغییر حکومت است. وی در روز یکشنبه مصاحبه با کریس والاس در فاکس نیوز گفت: «به نظر من مردم ایران سزاوار دولتی بهتر هستند. در این زمینه هیچ شکی وجود ندارد که مشکل فقط دیکتاتوری مذهبی نیست بلکه آنها همچین یک دیکتاتور نظامی هستند. این امر شرایط را دشوار می کند. ما همچنان به فشار اقتصادی خود ادامه می دهیم.»

ایالات متحده آمریکا پس از خروج از برجام به صورت پیوسته، تنش علیه این کشور را تشدید کرده است. اخیرا گام های جنجال برانگیزی اتخاذ کرده است که می توان به انتصاب سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان مهم ترین نهاد امنیت ملی به یک سازمان تروریستی خارجی اشاره کرد. این یک اقدام بی سابقه ای بود که هیچ دولتی در آمریکا تاکنون انجام نداده است. در واقع این برای نخستین بار بود که ایالات متحده آمریکا یک نهاد دولتی را تروریست نام گذاری کند زیرا معمولا تروریست ها شامل بازیگران غیردولتی می شوند.

چگونه ایران واکنش نشان می دهد؟

تاکنون مواضع ایران نسبت به اقدامات فوق بیشتر در قالب تهدید لفظی است. مقامات ایران بر خروج از توافق هسته ای تاکید می کنند که این می تواند به معنای راه اندازی مجدد برنامه تسلیحات اتمی برای ایران

باشد. در حالی که طرفین دیگر توافق همچنان بر پایبندی به برجام تاکید می کنند. ایران در واکنش به انتصاب سپاه به عنوان گروه تروریستی؛ نیروهای نظامی آمریکا در منطقه را تروریستی قلمداد کرد. آنها همچنین بر بستن تنگه هرمز مهم ترین کریدور ترانزیت برای تجارت نفت جهان تاکید می کنند. جان بولتون در واکنش به این تصمیم آن را غیرقابل قبول دانست و این امر می تواند منجر به واکنش نظامی آمریکا شود. با این وجود همچنان نشانه ای برای آمادگی ایران برای انجام این اقدام وجود ندارد. علاوه بر این شواهد کمی برای بهبود و تغییر رفتار ایران وجود دارد. ایران همچنان به تامین و حمایت مالی از گروه های نیابتی خود در منطقه ادامه می دهد. آنها همچنان در کنار حمایت از بشار اسد، موشک های بالستیک خود را آزمایش می کنند. در همان زمان، مقامات آمریکایی، ایران را به دلیل مداخله مستقیم آنها در مرگ 603 نیروی آمریکایی در عراق (بین سالهای 2003-2011) مورد سرزنش قرار می دهند. با وجود همکاری مشترک آنها در مبارزه با داعش در عراق، ایران به صورت مکرر تمام مذاکرات پیشنهادی آمریکا را رد کرده است. اما اکنون می توان با پیشنهاد تبادل زندانیان توسط محمد جواد ظریف، وزیر امور خارجه شاهد نرم تر شدن رویکرد ایران بود.

با توجه به برآوردهای دولت آمریکا؛ سپاه پاسداران حدود 20 تا نیمی از اقتصاد ایران را تحت کنترل خود دارد، تحریم اقتصادی می تواند توانایی این گروه را برای انتقال پول به گروه های نیابتی خود در منطقه مانند حزب الله کاهش دهد. علاوه بر افزایش تورم و گرانی برخی کالاهای اساسی؛ ما شاهد خواهیم بود که واردات دارو به این کشور با مشکلات بیشتری همراه باشد - هر چند که اقلام بشردوستانه خارج از تحریم های آمریکاست - تحریم ها همچنین به تمامی طبقات اجتماعی ایران ضربه می زند. برای ثروتمندان به دلیل مسافرت و انتقال پول، برای طبقه متوسط به دلیل خرید مارک های مورد علاقه خود مانند تجهیزات دفتری و برای فقرا به دلیل تامین مایحتاج روزانه خود. تحریم های اقتصادی علاوه بر این می تواند منجر به اعتراضاتی هم شود. اما این امر برای اقتصاد جهانی نیز با زیان هایی همراه است. به این دلیل که تاجران بین المللی از فرصت های دست رفته سرمایه گذاری در ایران شکایت دارند. علاوه بر این اختلال عرضه نفت ایران می تواند زمینه افزایش قیمت نفت را فراهم کند؛ همانطور که پس از عدم تمدید معافیت های نفتی ما شاهد افزایش قیمت آن بودیم.

چه چیزی به دست می آورند؟

اسرائیل، عربستان سعودی و امارات متحده عربی به عنوان متحدان منطقه ای آمریکا برای تامین امنیت خود بر کمپین استراتژی حداکثرسازی فشار علیه ایران تاکید می کنند. این امر جدا از ملاحظات امنیتی؛ در بعد اقتصادی می تواند برای کشورهای خلیج فارس همراه با مزایا باشد. زیرا پس از کاهش صادرات نفت ایران؛ تولیدات نفتی کشورهای خلیج فارس افزایش پیدا می کند. گروه دیگری که از عدم تمدید معافیت های نفتی سود می برند قاچاقچیان هستند. در دیدگاه مقامات آمریکا، هر دلاری که وارد ایران نشود، حکومت کمتر می تواند برای توسعه موشک یا به ادعای او تروریسم هزینه کند. اما این اقدامات می تواند دولت ایران را به سمت تجارت غیرقانونی سوق دهد. بازیگران غیرقانونی تمایل زیادی دارند تا این خلاء را پرکنند. ایران پس از سه دهه تحریم اقتصادی؛ تجربه ارزشمندی برای دور زدن آنها پیدا کرده است که می توان از پنهان سازی تانکرهای نفتی تا معاملات تهاتری اشاره کرد. همچنین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به صورت خاص شبکه های پیچیده از شرکت های پیشرو ایجاد کرده تا در جذب پول پنهان کمک کنند. هر چند که این امر هزینه تجارت را برای ایران افزایش می دهد. با تشدید تحریم ها ما شاهد یکپارچه شدن سپاه پاسداران در داخل اقتصاد ایران هستیم. ایالات متحده آمریکا امیدوار است با ایجاد عدم اطمینان، سرمایه گذاری در این کشور را کاهش دهد؛ اما این امر باعث می شود تا سپاه پاسداران به تجارت غیرمشروع مبادرت بورزد هرچند که با خطرات قانونی روبه رو است اما حقوقدانانی هستند که تمایل دارند تا این مسئله را مدیریت کنند.